

Piezīmes un atsauces valsts līmeņa sugu aizsardzības mērķu (FRV) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods	1903
Sugas nosaukums	<i>Liparis loeselii</i>
Eksperts	Linda Uzule
Darbs pabeigts	24.05.2024.
Vispārējās piezīmes	<p>Lēzela lipare ir cirkumboreāla suga, kura sastopama Eiropā, Āzijā (Sibīrijā) un Ziemeļamerikā, izņemot Aļasku (Luer, 1975; Kull, Hutchings, 2006). Tā aug mitros un kaļķainos biotopos ar skraju veģētāciju – pārejas un zāļu purvos, mitrās pļavās, pamestos laukos un karjeros, grāvjos, grantainās un mitrās ceļmalās, purvainu skujkoku mežu malās, ar merģeli bagātu un smilšainu ezeru krastos un to aizaugošā daļā, kā arī starpkāpu ieplakās (Galenieks, 1953; Pētersone, Birkmane, 1980; Cepurīte, 2005).</p> <p>Lēzela lipare samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā, kur tās populācijas atrodas tuvu sugas areāla ziemeļu robežai (Cepurīte, 2003; Kuusk et al., 2003). Par īpaši nozīmīgu Lēzela lipares dzīvotni Latvijā uzskata kaļķainos zāļu purvus (Pakalne, 2008).</p> <p>Lēzela lipares Latvijas populācijām lielāko apdraudējumu rada hidroloģiskā režīma izmaiņas, kā arī to apdzīvoto biotopu aizaugšana ar ekspansīvām vietējās floras sugām, kuras dabiskās sukcesijas gaitā strauji palielina projektīvo segumu, piemēram, parastā purvmirte, parastā niedre, grīšļu dzimtas sugas, īpaši dižā aslake, kuras var veidot monodominantas audzes (Roze et al., 2014; Roze u.c., 2015).</p> <p>Latvijas pirmajā ziņojumā Eiropas Komisijai 2001. - 2006. g. minēts tikai aptuvens atradņu skaits, nekāds monitorings tolaik vēl nebija uzsākts – minēts, ka Latvijā zināmas 60 - 70 atradnes. Latvijas otrajā ziņojumā Eiropas Komisijai par 2007. – 2012. gadu Lēzela lipares populācijas vērtējums novērtēts ar 9400 – 11 000 indivīdiem, bet trešajā zinojumā par 2013. – 2018. gadu populācija vērtēta ar 1200 – 9000 indivīdiem (Article 17, 2024).</p>

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Dati_FRP	
REF	Date	Na
	Popunit	Na
	Min	Na <p>Nav pieejama informācija par sugas populācijas vērtējumu laika periodā ap 1990. gadu.</p>
	Max	Na <p>Nav pieejama informācija par sugas populācijas vērtējumu laika periodā ap 1990. gadu.</p>
HDV	Popunit	loc.
	Quality & Date	M (2006)

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Min	60
	Max	70
	Trend period	1993-2006
	Trend	=
	Mag_min	na
	Mag_max	na
	Habitat period	G (2006)
	Trend	=
	Popunit_final	Indivīdi Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).
	Min_final	9400 Aprēķinos izmantoti dati no Latvijas otrā ziņojuma Eiropas Komisijai par periodu no 2007. – 2012. gadam. Pirmajā ziņojumā Eiropas Komisijai par 2001. – 2006. gadu minēts tikai aptuvens sugas atradņu skaits, ne skaitlisks populācijas vērtējums, kas izteikts indivīdos. Lai dati būtu savstarpēji salīdzināmi, pieņemts lēmums izmantot agrākos zināmos populācijas skaita novērtējuma datus, kas izteikti indivīdos. Tā kā nav pieejami populācijas skaita vērtējuma dati indivīdos ne par references periodu, ne periodu, kad Latvija iestājās Eiropas Savienībā, pieņemts lēmums izmantot agrākos zināmos populācijas skaita novērtējuma datus, kas izteikti indivīdos.
	Max_final	11 000 Aprēķinos izmantoti dati no Latvijas otrā ziņojuma Eiropas Komisijai par periodu no 2007. – 2012. gadam. Pirmajā ziņojumā Eiropas Komisijai par 2001. – 2006. gadu minēts tikai aptuvens sugas atradņu skaits, ne skaitlisks populācijas vērtējums, kas izteikts indivīdos. Lai dati būtu savstarpēji salīdzināmi, pieņemts lēmums izmantot agrākos zināmos populācijas skaita novērtējuma datus, kas izteikti indivīdos. Tā kā nav pieejami populācijas skaita vērtējuma dati indivīdos ne par references periodu, ne periodu, kad Latvija iestājās Eiropas Savienībā, pieņemts lēmums izmantot agrākos zināmos populācijas skaita novērtējuma datus, kas izteikti indivīdos.
	Trend 1993–2006	S (stabils)
CV	Date	2007-2018
	Popunit	i
	Min	1200
	Max	9000
	Value	na
	Type	estimate
	Popunit_alt	grids10x10
	Min_alt	58
	Max_alt	65
	Value_alt	na

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Type_alt	estimate
	Method	estimatePartial
	Trend period	2007-2018
	Trend	D
	Mag_min	na
	Mag_max	na
	Method	estimatePartial
	Habitat period	2007-2018
	Trend	S
	Method	estimatePartial
	Popunit_final	Indivīdi Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).
	Min_final	9672 Aprēķinos izmantoti sugas uzskaites dati gan no sugas 2021. gada monitoringa, ko veica Latvijas Dabas fonds (Latvijas Dabas., 2021), gan no 2022. gada sugas uzskaites, ko atsevišķās teritorijās veica Dabas aizsardzības pārvalde, kā arī informācija no jaunizstrādātajiem dabas aizsardzības plāniem.
	Max_final	12 625 Aprēķinos izmantoti sugas uzskaites dati gan no sugas 2021. gada monitoringa, ko veica Latvijas Dabas fonds (Latvijas Dabas., 2021), gan no 2022. gada sugas uzskaites, ko atsevišķās teritorijās veica Dabas aizsardzības pārvalde, kā arī informācija no jaunizstrādātajiem dabas aizsardzības plāniem.
	Trend 2007–2018	S (stabils)
	Dati_FRR	
REF	Area	18 152 REF, HDV un CV izplatības areāla vērtības laika nogrieznī nav mainījušās. Nav ziņas, ka sugas izplatības areāls laika periodā no 1990. – 2024. gadam būtu mainījies (skatīt 1. pielikuma 1. attēlu), tādēļ visos periodos tas ir analogs. Izplatības areāls noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17.panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).
	Period	1990
HDV	Area	64589
	Quality & period	G (2006)
	Trend	=
	Magnitude	na
	Area_final	18 152 REF, HDV un CV izplatības areāla vērtības laika nogrieznī nav mainījušās. Nav ziņas, ka sugas izplatības areāls laika periodā

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
		no 1990. – 2024. gadam būtu mainījies (skatīt 1. pielikuma 1. attēlu), tādēļ visos periodos tas ir analogs. Izplatības areāls noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17.panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).
	Trend 1993–2006	S
CV	Area	9721
	Period	2007-2018
	Trend	S
	Trend_method	estimatePartial
	Area_final	18 152 REF, HDV un CV izplatības areāla vērtības laika nogrieznī nav mainījušās. Nav ziņas, ka sugas izplatības areāls laika periodā no 1990. – 2024. gadam būtu mainījies (skatīt 1. pielikuma 1. attēlu), tādēļ visos periodos tas ir analogs. Izplatības areāls noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17.panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).
	Trend 2007–2018	S
	Lēmumi_FRP	
	Variants (8. attēls)	1. variants Posmā starp HDV un CV trends ir uzskatāms par stabilu.
	1. Klimata pārmaiņas	na
	2. LV populācijas nozīmība	na
	3. Populāciju izolācija	na
	4. Negatīvie faktori	na
	5. Negatīvas tendences	na
	Lēmumi_FRR	
	Variants (8. attēls)	1. variants
	1. Klimata pārmaiņas	na
	2. LV populācijas nozīmība	na
	3. Populāciju izolācija	na
	4. Negatīvie faktori	na
	5. Negatīvas tendences	na

Literatūra un informācijas avoti

Article 17 web tool. Species assessments at EU biogeographical level. *Liparis loeselii*. Skatīts 24.05.2024.

Pieejams:

<https://nature->

art17.eionet.europa.eu/article17/species/summary/?period=5&group=Vascular+plants&subject=Liparis+loeselii®ion=BOR

Baroniņa, 2014. Dabas aizsardzības pārvalde, 2017 un 2022. Augu monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās un ārpus tām. 20 lpp. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/media/13936/download>

Cepurīte, B. 2005. Latvijas vaskulāro augu flora 7: Orhideju dzimta (Orchidaceae). Latvijas Universitāte, Rīga, 74.

Cepurīte, B. 2003. Lēzela lipare. *Liparis loeselii* (L.) Rich. Grām.: Andrušaitis, G. (red.) Latvijas Sarkanā grāmata. Retie un aizsargājamie augi un dzīvnieki, 3. Vaskulārie augi. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 578–579.

Galenieks, P. (red.) 1953. Latvijas flora, I. LVI, Rīga, 405–406.

Kull, T., Hutchings, M. 2006. A comparative analysis of decline in the distribution ranges of orchid species in Estonia and the United Kingdom. *Biological Conservation* 129: 31–39.

Kuusk, V., Tabaka, L., Jankevičiene, R. (eds.) 2003. Flora of the Baltic countries, III. Estonian Academy of Sciences Institute of Zoology and Botany, Tartu, 375.

Latvijas Dabas fonds. 2021. Vaskulāro augu un sūnu sugu monitorings un inventarizācija Natura 2000 teritorijās un ārpus tām 2021. gadā. Rīga, 249 lpp.

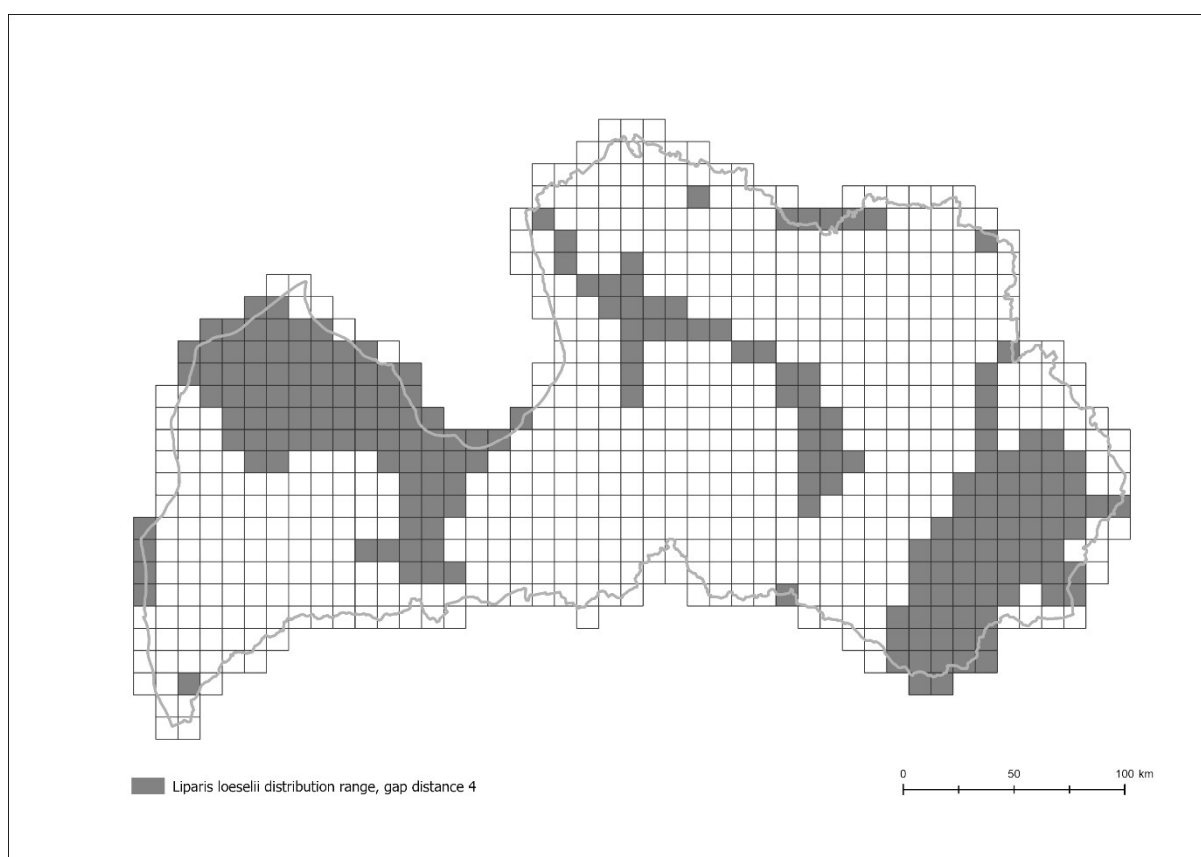
Luer, C. A. 1975. The native orchids of the United States and Canada (excluding Florida). New York Botanical Garden, New York, 361.

Pakalne, M. 2008. Mire habitats and their protection. In: Pakalne, M. (ed.) Mire Conservation and Management in Especially Protected Nature Areas in Latvia. Jelgava Printing House, Rīga, 8–19.

Pētersone, A., Birkmane, K. 1980. Latvijas PSR augu noteicējs. Zvaigzne, Rīga, 590.

Roze, D., Jakobsone, G., Megre, D., Kreile V., Višnevskā, L., Belogrudova, I. 2014. Possible ecological reasons for the threat of *Liparis loeselii* populations in Latvia – preliminary results. In: Mirek, Z., Nikel, A. Paul, W. (eds.). Actions for Wild Plants. Papers of the 6th Planta Europa Conference on the Conservation of Plants. Committee on Nature Conservation, Polish Academy of Sciences, Kraków 125-131.

Roze, D., Megre, D., Jakobsone, G. 2015. Mikrobiotopu izpēte Lēzela lipares (*Liparis loeselii*) Latvijas populācijas ekoloģijai un apsaimniekošanai. *Latvijas Veģetācija* 5-28.



1.attēls. Lēzela lipares izplatības areāls (karti sagatavoja: L. Zilvere, 2024)